

**SİNEMADA MÜZİK KULLANIMI BAĞLAMINDA
THEODOROS ANGELOPOULOS'UN "AĞLAYAN ÇAYIR"
FİLMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (*)**

**A Review of The Movie Named "The Weeping Meadow"
Belonged to Theodoros Angelopoulos in The Context of The Use
of Music in Cinema**

DOI NO: 10.36442/AMADER.20191055035

Hakan YILMAZ¹

Özet

Sinema, edebiyatı, müziği, tiyatroyu, mimariyi, resmi vb. sanat dallarını içinde barındıran bir sanattır. Bunları içinde bulundurmak ile birlikte, yeni bir anlatım dili oluşturarak sanat halini kazanmıştır. Sinemada, filmin anlatı yapısında ve dilinde müzik, önemli bir konuma sahiptir. Film müziği, filmin anlatımında bütünüleyici, destekleyici bir unsurdur. Bu nedenle bu çalışmada filmde işlenen konu, filmin tematik yapısı, anlatılmak ya da yaratılmak istenen duygu, karakterlerin psikolojik özellikleri, zamanın ve mekanın ruhu, atmosferi ile filmde kullanılan müzik arasında nasıl bir bağ ve uyum söz konusudur sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu amaçla, Theodoros Angelopoulos'un "Ağlayan Çayır" (2004) filmi incelenmiştir. Filmin müzikleri Eleni Karaindrou'ya aittir.

Tarama modelini esas alan betimsel çalışmada, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Ayrıca yapılandırılmış görüşme ile film müziği üzerine tespitler, alandaki bir uzman ile görüşülerek değerlendirilmiştir. Bu bağlamda yukarıda ifade edilen filmin anlatım yapısı ve duygu atmosferi ile film müziği arasındaki uyum tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Film Müziği, Theodoros Angelopoulos, Ağlayan Çayır.

Abstract

Cinema is an art that contains art branches such as literature, music, theater, architecture, painting, etc. Besides, creating a new narrative language, it has relevantly gained an art form. The music has an important position in the narrative structure and language of the film. Film music is complementary, supporting element for the presentation of a film. What type

---

¹ Öğr. Grv., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, hakanyilmaz@aku.edu.tr

*Bu makale 25-27.04.2019 tarihleri arasında Kütahya'da düzenlenen "İnsan Yaşamında Müzik" konulu X. Hisarlı Ahmet Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

of a relation and a coherence among the subject of the film, the thematic structure of the film, the emotion desired to be told or to be created, the psychological characteristics of the characters, the spirit and atmosphere of time and space and the music used in the film? In this study, the reply of this question will be focused on. For an example of the music usage in a film, the film named “The Weeping Meadow” (2004) belonged to Theodoros Angelopoulos is examined. The owner of the film songs is Eleni Karaindrou.

Content analysis technique will be used in descriptive study based on scanning model. In addition, structured interviews and assessments on film music were evaluated by interviewing an expert in the field. In this context, it is tried to determine the harmony between the narrative structure and theatmosphere of emotion in the relevant film and its music.

Key Words: *Cinema, Film Music, Theodoros Angelopulos, The Weeping Meadow.*

GİRİŞ

Sinema diğer sanat dalları ile sürekli bir etkileşim halindedir. Bu etkileşimde edebiyatı senaryo kapsamında, tiyatroyu sinema oyunculuğu alanında, resmi ve fotoğrafı filmin sinematografisinde, estetik yapısında, müziği ise film müzikleri bağlamında değerlendirmek mümkündür.

Sesin sinemaya girmesi ile sinema hem görsel hem de işitsel bir yapı kazanmıştır. Sinemada ses; doğal sesler, diyaloglar (replikler), üst ses, ses efektleri ve film müziği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir filmin atmosferini oluşturmada görüntü ile birlikte ses kullanılmaktadır. Bu bağlamda görüntü ile sesin uyumu büyük bir önem kazanmaktadır. Film müziği, filmin konusuna, türüne, duyu atmosferine bağlı olarak oluşturulmaktadır.

YÖNTEM

Tarama modelini esas alan betimsel çalışmada, içerik analizi tekniği kullanılmaktadır. Ayrıca yapılandırılmış görüşme ile film müziği üzerine tespitler, “alandaki bir uzman” ile görüşülerek değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Ağlayan Çayır filminin anlatım yapısı ve duyu atmosferi ile film müziği arasındaki uyum tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Sinema ve Müzik

Sinema görüntüler aracılığıyla öyküler anlatmaktadır. Bunun yanında sinema işitsel özelliklere de sahiptir. Başka bir ifade ile sinema, görseldir ve aynı zamanda işitseldir. Ne yalnızca biridir ne de diğeri. O, ikisine de benzemeyen üçüncü bir şeydir. Görsel-işitseldir (Adanır, 1994: 137). Müzik, görselliği, filmin anlam ve duygu dünyasını desteklemektedir.

Müzik filmde kullanılan malzemeye, yönetmenin deneyimini yansıtan belli lirik nüanslar katabilmektedir. “Örneğin, biyografik bir film olan Ayna’da müzik, gerçek hayattan alınmadır. Yönetmenin manevi deneyiminin bir parçasıdır ve bu filmin lirik kahramanının dünyasını yaratmada önemli bir rol oynamıştır” (Tarkovski, 2008: 143). Yönetmen herhangi bir müziği kullanarak seyircilerin duygularını kendi istediği yere yöneltmek, onların görsel olarak sergilenen nesneyle ilişkilerini genişletmek imkanına kavuşmaktadır. Nesnenin anlamı ek bir nüans kazanmaktadır. Tarkovski’ye göre film müziği, sesli dünyanın, insan hayatının doğal bir parçasıdır. Tarkovski, dilin aracılığına ihtiyacı olmayan sinemayı ve müziği, dolaysız sanatlar olarak görmektedir. Ona göre bu özellik, sinemayı ve müziği birbirine yaklaştırmaktadır. Sinema ve müzik, bir eserin dolaysız ve duygusal algılanmasına açıktır (2008: 159).

Sinema (cinema, movie, film) görüntü, ışık, ses ve müzik ile yapılan bir öyküyü anlatmaktadır (Erdoğan, Beşevli Solmaz, 2005: 33). Burada kurgulanmış insan ilişkileri ya da doğa dahil yaşam ile ilgili bir temsil sunulmaktadır. Görüntü ile yapılan anlatım, ses ile bütünleşik bir biçime dönüştürülmektedir. Sinemada kullanılan ses, söz, çağırma, doğal sesler, müzik, ses efektleri olabilir. Müzik anlatımın neresinde, nasıl olacak ve hangi beklentiye karşılık gelecek bunlara karar verilmesi gerekmektedir. Film ile müziğin bağı, hareketli görüntülerin sunumunda müziğin kullanılmasıyla başlamakta ve günümüzdeki soundtrack olgusuna kadar gelmektedir. Müzik, öyküde yaratılmak istenen duygunun oluşturulmasında güçlü bir araç konumundadır (Erdoğan, Beşevli Solmaz, 2005: 9-10).

Thomas’a göre; film müziği, filmin atmosferini yaratmaktadır. Başka bir ifadeyle, filmde yer alan mekanın ruhunu, içinde bulunulan zamanın ruhunu oluşturmaktadır. Ayrıca hikayede yer alan yaşayışların ve insan durumlarının atmosferini meydana getirmektedir (1997: 13).

Filmde başlangıç müziği, filmin başlangıcında tanıtma yazıları verilirken kullanılan müziktir. Bu müzik, filmin atmosferi hakkında bilgi ya da fikir vermektedir. Aynı müzik, filmin diğer bölümlerinde de değişik amaçlarla kullanılabilir. Dip müziği, çeşitli sahnelerin arkasında ya da geride çalınmaktadır. Müzik, bilgi vermekte, bir sahnenin duygusal yapısını güçlendirmekte, çeşitli düşünceleri vurgulamakta, insanların kişiliklerini, yeri ve zamanı belirtmekte, kişilerin ruhsal yapısını ortaya koymaktadır (Öngören, 1996: 131-133).

Ağlayan Çayır Filmi (Konusu, Anlatı Yapısı)

Ağlayan Çayır filminin hikayesi 1919 yılında başlayacak, yüzyılın sonunda bitecektir. Çok uzun bir film olacaktır. Bu nedenle Angelopoulos hikayeyi yeniden yazmak zorunda kalır ve bir üçleme çekmeye karar verir (Graham, 2006: 180). Angelopoulos bu üçlemeye Modern Yunanistan Üçlemesi adını vermiştir ve üçleme; Ağlayan Çayır (2004), Zamanın Tozu (2009) ve tamamlanamayan Öteki Deniz (2012) filmlerinden oluşmaktadır. Angelopoulos 24 Ocak 2012 günü, akşam saatlerinde Pire-Drapetsona otoyolunda, Öteki Deniz filminin çekimi sırasında çarpan bir motosiklet yüzünden yaşama veda etmiştir.

Ağlayan Çayır filmi 2004 yılında Yunanistan'da çekilmiştir. Filmde hava hep kapalıdır, zaman zaman yağmur yağar. Filmin seti, bir nehrin üç ay boyunca, ekim, kasım, aralık aylarında kuruyan geniş bir bölümünde inşa edilmiştir (Gray, 2006: 174).

Angelopoulos filmini, bir Yunan trajedisi olarak ifade etmektedir. Eleni'yi (Troyalı Helen) bir simge olarak kullanmaktadır. Eleni'nin de tıpkı Troyalı Helen gibi, ne vatani vardır, ne de sonunda bir kalbi kalmaktadır. Filmde göç, iç savaş, gurbet, annelik, arayış gibi konular ele alınmaktadır.

Film, 1919 yılında Selanik'te büyük bir nehrin kıyısında başlar. Uzakta bir grup insan görünür ve yavaş bir şekilde kameraya doğru yürürler. Ellerinde bavulları vardır. 40 yaşlarında bir adam, grubun önünde ilerler. Yanında karısı ve aralarında iki çocuk vardır. Nehrin karşısından biri onlara seslenir.

- Hey kimsiniz siz? Nereden geliyorsunuz?
- Biz Yunaniz. Odessa'dan gelen mültecileriz. Tekneler bizi Selanik'e getirdi. Eski bir dikilitaşa ve nehre varacaksınız dediler. Dikilitaştan nehre kadar olan topraklar sizindir dediler.

Bolşevik Devrimi her yere yayılıyordu. Biz son kalanlardık. Oğlumun yanında duran küçük kız bizim değil. Onu bulduğumuzda annesinin cesedi üzerinde ağlıyordu. Bu sırada müzik başlar. Bir çocuk sesi duyulur.

- Adın ne senin?
- Eleni.

Filmin adı ve sonrasında yazılar (yönetmen, oyuncular vb.) gelir. Eski fotoğraflar (şehir, insanlar, aileler) müzik ile birlikte akar.

Genel planda kasaba görülür. Kıyıdaki çocuklar Eleni döndü derler. Kızın ikiz bebeği olmuştur. Bebekleri Selanik'te bir aileye evlatlık vermişlerdir. Spyros ve oğlu gelirler. Spyros ve arkadaşları müzik (akordeon) eşliğinde eğlenirler, birlikte şarkı söylerler. Oğlan Eleni'nin camına taş atıp, onu çağırır.

Oğlan - Canın yanıyor mu?

Eleni - Artık yanmıyor.

Oğlan - Sen yokken ne yapacağımı bilemedim. Nehre indim ve suya baktım. Hatırlıyor musun, suyu takip edip kaynağı bulmaktan söz ederdik.

Kız camda ağlar.

Spyros, Eleni ile evlenecektir. Kilisede düğün töreni sırasında Eleni, Spyros'un oğlu ile kaçmıştır. Bir adam onları arabasına alır. Akşamında Selanik'te tiyatro binasına gelirler.

Adam – Selanik; mülteciler şehri. Bu tiyatro benim evimdir. 85 aile kalır. Sokaklarda beni “Kemancı Nikos” diye tanırılar.

Ertesi gün oğullarını görmeye giderler. İkizler piyano çalıyor, kadın ağlayarak dışarı çıkar. Gece tiyatroya gelirler. Bu sırada Spyros gelir ve Eleni diye bağırmağa başlar. Nikos onları dışarı çıkarır. İstasyon civarında bir eve (müzisyenler evine) yerleşirler.

Markos adında bir müzisyen grup kurmaktadır ve bir akordeoncuya ihtiyacı vardır. Markos, akordeon çalışını dinler. Amerika'ya bir tura gidecektir. Bu konuşmayı Eleni de duymuştur. Hızla kendini sokağa atar. Gece gelinliği ile limana gelir. Elinde bavulu vardır. Kocası gelir ve onu eve götürür. Sabah, çocuklarını (Yannis, Yorgos) görmek için limana gelirler. Çocuklar onlara kızgındır, konuşmak istemezler.

Salonda şarkı söyleyip, dans ederler. Bu sırada salona Spyros gelir. Spyros Eleni ile dans eder. Dışarı çıkarken fenalaşır, yere yığılır,

ölür. Cenazesi nehirde bir sandal ile köye getirilir. Spyros'un koyunları evin yanındaki ağaca asılmıştır. Ev taşlanmaya başlar. Gece yağın yağmurda köy, nehir sularının altında kalmıştır. Köylüler eşyalarını toplayarak kayıklara binerler ve köyden kaçarlar.

Sabah, Eleni ve kocası istasyona doğru yürürler. Bu sırada farklı enstrümanlar çalar. Eleni ve kocası da onlara doğru yaklaşırlar. Bu sırada silah sesleri gelir. Nikos vurulur ve ölür.

Markos ve arkadaşları limanda beklerler. Bir kayığa binerek gemiye giderler. Arkada bir kayık bırakırlar. Eleni, kocasına bir kazak verir. Bitirecek zamanının olmadığını söyler. Adam kazağın ipinden tutarak uzaklaşır. Kazak sökülür. Angelopoulos kazaktan ve iplikten şöyle söz eder: “Yüzyıl başında, İtalyan erkekleri çalışmak için Amerika'ya göçüyorlardı. Kadınları onlara her zaman bir ayrılık hediyesi veriyorlardı. Ördükleri kazaklar ya da Meryem Ana ikonu gibi. Her şey yadigar olabilirdi. Bu sahne de filmime girdi. Gerçek bir hikayeden geliyordu” (Graham, 2006: 183).

Bir gece Eleni'yi alıp götürürler ve bir hücreye kapatırlar. Eleni içerden çıkar ve koşarak evine gelir. Fakat evler yakılıp yıkılmıştır. Bir oğlu askerdedir. Bir tren gelir. Kadınlar bağırarak koşmaya başlarlar. Eleni de Yannis diye bağırarak koşar. Kadınlar yerde yatan oğullarına sarılırlar. Yannis nehrin diğer tarafında yeredir, ölmüştür. Gece boyunca Eleni sürekli sayıklar. Sabah bir kadınla birlikte yasak bölgeye giderler. Yannis gerilla, Yorgis ise yüzbaşı olmuştur. Eleni bir kayığa binerek kalıntıların oraya gider. Kocasından gelen bir mektup vardır:

Mart 1945. Dün gece rüyamda birlikte nehrin kaynağını bulmak için yola çıktığımızı gördüm. Yaşlı bir adam yol gösteriyordu. İlerledikçe nehir giderek küçüldü ve derelere bölündü. Çok yukarılarda karlı dağların üstünde yaşlı adam bize yaban otlarının bittiği gölgeli ve nemli toprağı işaret etti. Her çim yaprağı bir parça çiğ tutuyordu. Hepsi bir süre sonra çiğ damlasını yumuşak toprağı bırakıyordu. Bu çayır dedi yaşlı adam, nehrin kaynağıdır. Sen uzandın ve ıslak çimlere dokundun. Elini kaldırdığında birkaç damla yuvarlandı. Ve gözyaşları gibi toprağı düştü. Filmin adının, Ağlayan Çayır'ın hikayesi de böylelikle izleyiciye aktarılmış olmaktadır.

Eleni yıkıntılar içinde Yorgis'i bulur. Oğluna yaklaşırken hayatta artık kimsenin kalmadığını söyler. İç savaşta iki oğlu da ölmüştür.

Ağlayan Çayır Filminde Müzik

Theodoros Angelopoulos, kendisiyle ilgili hazırlanan bir kitaba verdiği röportajında şunları dile getirmektedir:

Önceleri her türlü fon müziğini reddederek başladım; sadece doğal kaynaklardan gelen müziği kabul ettim. Kitara'ya Yolculuk'ta yaklaşımımı değiştirdim ve o zamandan bu yana bütün filmlerimde ses için Eleni Karaindrou'yla çalıştım. Eleni ile çok yakın bir ilişkimiz vardır. Ona bir sonraki filmimin hikayesini anlatırım, o da benim söylediklerimi ses alma cihazına kaydeder. Senaryoyu okumak istemez, hikayeyi anlatırken sesimi ve vurgulamalarımı duymak ister. Eleni benim sesimi kaydeder, evine gidip dinler, bir synthesizer'da üzerinde çalışır, sonra tekrar buluşuruz. Piyanonun başına geçip çeşitli melodiler çalar, ben dinlerim ve kulağıma bir şey takıldığında onu tekrar etmesini, majörden minöre çevirmesini, farklı bir tempoda çalmasını isterim (Fainaru, 2006: 161-163).

Bu kadının, müzik aracılığıyla benim ile eşsiz bir iletişim kurduğunu düşünüyorum. Onun bestelediği müzikleri hissedebiliyorum. Beste yaparken, benim filmimi çekerken konuştuğum dilin aynısını konuşur. Onun besteleri, filmin ayrılmaz bir parçasıdır. Onun müziği olmasa film de var olmaz. Bir yönetmen açısından bunu itiraf etmek çok zordur, ama işin aslı bu (Graham, 2006: 186).

Karaindrou'nun müziğinin poliritmiyle, Angelopoulos'un anlatılarının polifonik yapısı, sis ve göç alegorisiyle iç içe geçerek, üçlemelerin farklı anlatıları için yer yer yerel ezgilerin de karıştığı bir dizge oluşturmaktadır (Pala Güzel, 2016: 55). Ağlayan Çayır'da, beyaz çarşaflar arasında bir akordeoncu/buzikici ana temayı çalmaktadır. Akordeoncu, gitarist, klarnetçi, trompetçi, darbukacı bu temayı çalar, en sonda ise kemancı çalar ve tüm orkestra denizin kıyısında bir araya gelirler. Silah sesi gelir ve müzisyenler kaçırlar. Beyaz çarşaflar arasında kemancı Nikos görülür. Nikos vurulmuştur. Müziğin direnişi ile birlikte özgürlük ve barış olanağı da son bulmuştur (Pala Güzel, 2016: 55).

Film müziği hakkında uzman bir kişiye, Ağlayan Çayır filminde müzik kullanımına bağlı olarak şu sorular yöneltilmiştir:

- 1- Filmde kullanılan müziklerin melodi/ezgi yapısı, kullanımı nasıldır?
- 2- Filmde müzikte ritm kullanımı nasıldır?

- 3- Filmde kullanılan müziğin zaman ve mekan ile olan ilişkisi nasıldır?
- 4- Hangi enstrümanlar kullanılmıştır? Bu enstrümanların kullanılmasında, seçilmesinde neler etkili olmuştur? Bu enstrümanların seslerinin izleyicideki etkisi neler olabilir?
- 5- Müzikte tekrarlar var mıdır? Nasıldır ve etkileri nelerdir?
- 6- Müzikteki yerellik/gelenek unsurları var mıdır? Var ise bunlar nelerdir?
- 7- Müzikte yenilik/yeni bir bakış açısı/yaklaşım var mıdır?
- 8- Filmin duygu/tematik yapısı/karakterlerin psikolojik yapısı/dönemin sosyolojik yapısı ile müzik arasında nasıl bir ilişki söz konusudur? Müzik, karakterlerin psikolojilerini yansıtabilmekte midir? Dönemin içinde bulunduğu durumu, sosyolojik açıdan yansıtabilmekte midir?
- 9- Filmin sinematografik yapısı yani film dili ile müzik arasındaki ilişki nasıldır?
- 10- Tüm bunları değerlendirdiğimizde filmin müziklerini nasıl buluyorsunuz?

Bu sorulara katılımcının verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

Filmde kullanılan temalar hem klasik formlarda hem de geleneksel çalgılarla çok doğru yerlerde kullanılmıştır. Ayrıca filmin hikayesindeki illüstrasyona çok etkili aranje edilmiştir. Etnik enstrümanlardaki dramatik tonlar çok doğru oktavlarda kullanılmıştır. Besteci kısa temanın her zaman doğru ve avantajlı olduğunu kanıtlamıştır.

Klasik orkestrada yaylı ve nefeslilerin karşılıklı cevapları mükemmel olduğu gibi etnik enstrümanların dağılımı da hikayeyi diyalogsuz anlatmaya yeterli olmuştur. Hikayedeki illüstrasyon Ege'yi ve Akdeniz'i anlatan temalarla iyi sentezlenmiştir.

Kompozisyonda kullanılan klarnet, akordeon, trompet, keman uyumu, mandolin ve buzuki eşlikleriyle melodideki umut ve umutsuzluğu aynı anda yansıtmıştır. Müziklerde her ne kadar hüznün varsa da o coğrafyanın dansı ve coşkusu da aktarılmıştır. Mandolin ve akordeonun temaları, filmdeki aşkın dramını birlikte iletmiştir. Mandolin, erkeğin yakarışını naif bir tema ile anlatırken, akordeon, kadının üzüntüsünün ve kırgınlığının sesi olmuştur.

Temaların, çello ve viyola ile çalınması filmin konusuna ve dramatik yapısına uygundur. Besteci aynı temayı küçük varyasyonlar, farklı tempo ve ritim vurgularıyla farklı duygularda anlatmıştır.

Besteci 19. Yüzyıl Viyana vals müziğinden de etkilenmiştir (O dönemde Batı ülkeleri de vals etkisi altında kalmış ve vals kendilerine uyarlamışlardır). Piyanoya uyarlanan tema, vals ayrılıkta da umutsuzluğa götürmemiştir.

Bu film bir kaçışı, bir yol serüvenini ve aşkı anlatan bir hikayeden oluşmaktadır. Film şiirsel bir anlatıma sahiptir. Diyalogları az olan bu filmde müzik, hikayenin dili olmuş ve üstelik çok farklı temalar kullanılmadan hikayeyi iyi anlatmıştır. Orkestra aranjmanları, enstrümanların ezgi cevapları çok yerinde kullanılmıştır.

Film müziğinde, “doğru tema, doğru enstrüman ve doğru aranje çok önemlidir.” Bu film de bunun bir kanıtı niteliğindedir.

SONUÇ

Sinema öncelikle görsel bir sanattır. Bunun yanında sinemada sesin varlığı işitsel özellikleri de ön plana çıkarmaktadır. Sinemada sesin kullanımı, filmin dramatik yapısı, zaman, mekan ilişkisi, duygu atmosferi gibi konularda önem kazanmaktadır. Film türüne bağlı olarak da sesin farklı özellikleri kullanılmaktadır. Sinemada müzik kullanımı ise film müziği olarak karşımıza çıkmaktadır. Film müziği, film için özel olarak yazılan, bestelenen, çalınan müzik türüdür. Filmin dramatik yapısına, karakterlerin duygu durumlarına, filmin anlatım yapısına göre bu müzikler üretilmektedir. Sinemada müziğin kullanımı, filmin görsel dünyasını bütünlemede, onu desteklemektedir.

Çalışmada ele alınan Ağlayan Çayır filminde kullanılan müzik, filmin atmosferini beslemektedir. Enstrümanların kullanımı da hem filmin anlatım dünyasını zenginleştirmekte hem de filmin geçtiği yer, o yerin kültürü ve insan ilişkileri, durumları hakkında bilgi vermektedir. Bu bağlamda filmin tematik yapısına, duygu atmosferine, filmin geçtiği yere, o yerin kültürüne, dramatik yapıya uyumludur. Böylelikle filmin izleyicideki anlam dünyasını desteklemekte, film müziği ile birlikte daha da zengin bir atmosfere kavuşmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adanır, O. (1994). Sinemada Anlam ve Anlatım, Kitle Yayınları, Ankara
- Erdoğan, İ., Beşevli Solmaz, P. (2005). Sinema ve Müzik, Erk Yayınları, Ankara
- Fainaru, D. (2006). “Ve Her Şey Hakkında” Theo Angelopoulos, Der. Dan Fainaru, Çev. Mehmet Harmancı, Agora Kitaplığı, İstanbul
- Graham, D. (2006). “Benim Yüzyılımın Kişisel Bir Değerlendirmesi: Ağlayan Çayır” Theo Angelopoulos, Der. Dan Fainaru, Çev. Mehmet Harmancı, Agora Kitaplığı, İstanbul
- Gray, S. (2006). “Teknoloji İlerlerken Vicdan Berraklığını Yitir: Ağlayan Çayır” Theo Angelopoulos, Der. Dan Fainaru, Çev. Mehmet Harmancı, Agora Kitaplığı, İstanbul
- Öngören, M. T. (1996). Senaryo ve Yapım, I. Kitap, Alan Yayıncılık, İstanbul
- Pala Güzel, Ş. (2016) İmge, Metafor, Alegori Üçlü Sarmalında Bir Sine-Anthropologue: Theodoros Angelopoulos, Folklor/Edebiya Dergisi, Cilt: 22, sayı: 86, 2016/2, (45-58)
- Tarkovski, A. (2008). Mühürlenmiş Zaman, Çev. Füsun Ant, 3. B., Agora Kitaplığı, İstanbul
- Thomas, T. (1997). Music For The Movies, Silman-James Press, Losangeles